

In memoriam

PROF. DR. JOŽE SPANRING
(1923 - 2010)

Sredi letošnjega poletja je v Ljubljani, v 88 letu starosti, umrl dr. Jože Spanring, zaslužni profesor Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani (BF), za področja poljedelstvo, zdravilne rastline in informatika.

Prof. dr. Jože Spanring je bil v mnogih pogledih izredna osebnost. Vsestransko intelektualno nadarjenost in pokončnost je izkazoval že v osnovni šoli v Laporju pri Poljčanah (1929-34), v mladeniških letih, ko je po končani gimnaziji v Ljubljani (1942), še ne dvajsetleten, v internaciji v italijanskih taboriščih (1942-43) zasnoval tajno pisavo za sporazumevanje s sojetniki – in kasneje kot študent, ko je kot najboljši v letniku z odličnimi ocenami diplomiral na Kmetijsko gozdarski fakulteti v Zagrebu (1949). Ohranjeni zapiski s predavanj kažejo na pregledno, disciplinirano zabeleženo in z lepimi risbami opremljeno študijsko gradivo, in v tej njegovi odliki bi že takrat lahko zaznali zametke Spanringovega kasnejšega razvoja do mednarodno priznanega profesorja dokumentalistike in informatike. Toda profesor Spanring je bil najprej in predvsem poljedelec, pomen poljedelstva je, med drugim, poudarjal z dejstvom, da, v globalnem pogledu, ta veja kmetijstva prispeva več kot 80 % energije za prehrano človeštva.

Prof. dr. Jožeta Spanringa so hranile in mu osmišljale življenje štiri velike ljubezni: ljubezen do znanosti in odkrivanja vsega novega, ljubezen do domovine, ljubezen do domačih krajev okrog Poljčan in ljubezen do družine. Ljubezen do znanosti in inovacij je bila morda najsilovitejša, saj se ji je večino dni predajal od jutra do poznih večernih ur.

Po kratkem službovanju na dveh državnih posestvih, v Žovneku pri Braslovčah in Grosuplju ter na Državni planski komisiji je postal asistent za poljedelstvo (1951) na novoustanovljeni Fakulteti za agronomijo, gozdarstvo in veterino v Ljubljani.

Slovenska kmetijska stroka je imela srečo, da je oblast dovolj zgodaj zaznala Spanringovo nadarjenost za znanost in pedagoško delo, tako da mu je dodelila več štipendij za študijsko izpopolnjevanje v tujini: v Nemčiji (1953-54), ZDA (1957, 1979) in na Nizozemskem (1960, 1961). Tuje znanje je zajemal z veliko žlico in se z zajetnimi kupi literature vračal v domovino, čeprav so ga v tujini snubili in mu tam obetali lepšo znanstveno prihodnost. Samo detajl k njegovi domoljubnosti in moralni pokončnosti: Ko je bil v ZDA nekoč na neki okrogli mizi z zahodnimi znanstveniki, mu je moderator na začetku razprave dejal, da lahko sodeluje, če obljubi, da znanstvene informacije, o kateri bodo razpravljali, ne bo izdal Sovjetom, ko pride domov. Odvrnil je: »Ne morem vam obljubiti, da znanstvenih novosti ne bom posredoval naprej. Če postavljate tak pogoj, mi informacije raje ne zaupajte!«

Čeprav je profesor Spanring od leta 1954 dalje pomembno prispeval k sorazmerno uspešnemu napredku slovenskega kmetijstva, predvsem poljedelstva, se je v obdobju do 1966 največ posvečal razvoju kmetijske stroke in znanosti, to je vzgoji agronomov na

BF, kasneje tudi na Višji agronomski šoli v Mariboru. Imel je pregled nad vsemi diplomanti in je veljal za neformalnega kadrovnika. Kot napreden rodoljub se je profesor Spanring obenem zavzemal tudi za napredek kmetijskega podeželja, zato je kot dolgoletni urednik Kmetijskih nasvetov na Radiu Ljubljana pridobil strokovne sodelavce za podajanje aktualnih kmetijskih nasvetov; sam je imel več kot 250 radijskih predavanj, objavil pa je tudi številne strokovne prispevke v Kmečkem glasu, Soc. kmetijstvu in Sodobnem kmetijstvu. Zdi se, da je mnogo bolj cenil tehtne inovativne strokovne objave v domačem strokovnem časopisju kot pa znanstvene objave v tujih znanstvenih časopisih. Ocenil je, da ga je v tistem trenutku najbolj potrebovala predvsem slovenska kmetijska stroka. V tem smislu je imel odločilne zasluge za ustanovitev KPC Jable (1954), sodeloval je v pripravi semenskega zakona in pri oblikovanju komisije za potrjevanje sort in semenskih posevkov, za katero je pripravil ustrezne strokovne okvire. Njegovo veljavnost je z lastnim potrjevanjem semenskih posevkov tudi neposredno ovrednotil. Izdelal je načrt za introdukcijo novih sort poljščin (1954), od katerih je štiri vzgojil sam. Pripravil je strokovne podlage za uvajanje poljedelske knjige na sodobne obrate (1962).

Podpisani je profesorja Spanringa prvič srečal jeseni 1960 na poljedelskih vajah na gradu Jable. Profesor Spanring, takrat še mlad asistent, je novopečene bruce očaral s prijetnim, rahlo igrivim podajanjem vsebine o bodočih študijskih objektih, ki so se v obliki številnih papirnatih krožnikov s semeni sort poljščin, trav in zelišč, kolekcij njivnih in travniških rastlin, plevelov in zdravilnih zelišč razprostirale po vsem prvem nadstropju gradu. Iz raznovrstnosti kolekcij so študentje sklepali o vsej obsežnosti Spanringovega strokovnega in znanstvenega dela.

Čeprav so študentje v tistih časih spoštovali vse profesorje, so bile učne ure pri profesorju Spanringu nekaj posebnega! Njegovo, v tujini pridobljeno znanje, mu je omogočalo, da je slušateljem podajal za takratne čase najsodobnejše vsebine predmeta Pridelovanje poljščin: Ne receptur za pridelovanje, ampak biološke osnove pridelovanja, v povezavi z obratoslovjem in ekonomiko! Podajal je torej metode, s sintezo katerih si strokovno usposobljen poljedelec za konkretne pridelovalne razmere lahko sam izdela najgospodarnejše postopke pridelovanja. Danes bi temu rekli, da ni prodajal rib, ampak je podajal metode, s katerimi se ribe lovi. Že takrat je poudarjal pomembnost pridobivanja znanstvenih in strokovnih informacij iz primarnih in sekundarnih znanstvenih virov. Pridobil je finančna sredstva, s katerimi je naročil večje število tujih znanstvenih in strokovnih časopisov s področja kmetijskih ved. To je bila osnova za nastanek Indok centra za biotehniko (1967-1994).

Zaradi svojih mednarodnih zvez je bil Spanring pravzaprav edini profesor, ki je lahko študentom odpiral pogled tudi na zahod, zato jim je bil upanje in vzpodbuda za nadaljevanje izobraževanja po diplomii. V zgodnjih šestdesetih letih, ko so bile poti mladih slovenskih agronomov na zahod težko prehodne, so imela zanj Spanringova predavanja pomemben motivacijski vzgib.

Študentje so bili nanj zelo ponosni, ko jih je vodil na absolventske izlete v tujino, kjer so ga na vseh inštitucijah pozdravljali kot svojega dobrega prijatelja in priznanega strokovnjaka. Zaradi teh Spanringovih znanstev so bili poljedelci med privilegiranimi študenti današnje BF, saj so z njegovo pomočjo lahko brez večjih težav odhajali na izpopolnjevanje na strokovne in znanstvene ustanove v tujini.

Spanringova ljubezen do rojstnega kraja in tankočutnost do moralnih vrednot se je izražala tudi v načinu njegovega pripovedovanja o kmečkem življenju v domači vasi. V spominu ostaja njegov hudomušni nasmešek in iskrive oči, ko je včasih pri kakem predavanju s spoštovanjem poudarjal enako družbeno veljavo dela univerzitetnega profesorja, kmečkega fizičnega delavca ali šoferja tovornjaka. V tem pogledu študentov ni le učil, ampak tudi vzgajal k plemenitemu ravnanju v kasnejšem življenju.

Večji udarec je prof. Spanring doživel leta 1962, ko je v Wageningenu, v zaključni fazi doktorskega dela o rastlinski alelopatiji, umrl njegov mentor. Novega mentorja za to zelo specifično delo ni uspel najti. Doktoriral je iz metodike za ocenjevanje sort poljščin v introdukciji (1977). Odslej je, poleg ključnih zaslug za izgradnjo Tovarne sladkorja Ormož, širil nova znanstvena obzorja predvsem v dokumentalistiki oziroma informatiki ter na področju zdravilnih rastlin. Na omenjenih področjih je opravil pionirsko delo in postal cenjen profesor.

Ob vsem pedagoškem, znanstvenem in strokovnem delu je profesor Spanring uspešno opravljal tudi vodstvena dela, vodil je Agronomski oddelek (1969-1971), Katedro za poljedelstvo in pridelovanje krme (1966-1977), bil je predsednik ali član uredniških odborov več znanstvenih in strokovnih časopisov, ves čas pa se je nesebično razdal tudi pri svetovalnem delu za predstavnike oblasti, zlasti sekretariata za kmetijstvo in Gospodarske zbornice Slovenije.

Zaslužni profesor dr. Jože Spanring je trajnostno zarezal rodovitne brazde v povojno slovensko kmetijstvo in v vse, ki so bili njegovi učenci.

Anton Tajnšek